

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 3Co/116/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1316217726
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Patricia Skotnická
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2023:1316217726.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Patricie Skotnickej a členov senátu JUDr. Romana Bolebrucha a JUDr. Miroslavy Saxovej v spore žalobcov: X. Š. Č.Á., C. XX, F., X. H. F., H. N., X. K. F., H. N.Ž., X. L. F., H. N., X. H. T., C. XX, F., X. Y. Č., R. W. XX, F., žalobcovia v 1., 5. a v 6. rade zastúpení advokátom R. L. F., T. X, F., proti žalovanej: Slovenská C., U. Y. V. V. L. T. S., K.: XX XXX XXX, F. XX, F., o určenie, že vec patrí do dedičstva, na odvolanie žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Bratislava III zo dňa 28.04.2022, č.k. 15C/241/2016-407, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie p o t v r d z u j e.

Žalovanej nepriznáva proti žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie rozsudkom zo dňa 28.04.2022, č.k. 15C/241/2016-407, zamietol žalobu žalobcov a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2. V odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že žalobcovia sa žalobou zo dňa 28.10.2016 domáhali určenia, že nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. XXX pre katastrálne územie C., obec C., okres L., a to

- (a) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 2345 m²,
- (b) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 2421 m²,
- (c) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 1130 m²,
- (d) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 935 m²,
- (e) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 2050 m²,
- (f) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 2050 m²,
- (g) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 266 m²,
- (h) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 266 m²,
- (i) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 223 m²,
- (j) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 223 m²,
- (k) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX - orná pôda, vo výmere 5470 m²,
- (l) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX - orná pôda, vo výmere 5470 m²,
- (m) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 5258 m²,
- (n) pozemok parcely registra „X.“ č. XXX/X - orná pôda, vo výmere 5259 m² (ďalej len „nehnuteľnosti“), patria v spoluvlastníckom podiele o veľkosti 1/2 do dedičstva po nebohom M. Q., narodenom dňa XX.XX.XXXX, zosnulom dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom v F.-U., a v spoluvlastníckom podiele o veľkosti 1/2 do dedičstva po nebohej Y. Q., C.. F., narodenej dňa XX.XX.XXXX, zosnulej dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom v F., C. XX. Dôvodili, že predmetné nehnuteľnosti boli pridelovou listinou - výmerom Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy (ďalej len „Povereníctvo“)

o vlastníctve pôdy zo dňa 02.06.1948 (ďalej len „výmer o vlastníctve pôdy“) pridelené do vlastníctva ich právnym predchodcom M. E. Y. Q., a to v ideálnej časti 1/2 pre každého z nich. Tieto pozemky vzalo do užívania jednotné roľnícke družstvo (ďalej len „JRD“), ktorá skutočnosť však nespôsobilá stratu, či zánik vlastníckeho práva k predmetu prídeltu, keďže právnym predchodcom žalobcov neboli nikdy vyvlastnené, ani ich vlastnícke právo inak nezániklo a zostali ich vlastníckmi až do ich smrti, a to i napriek tomu, že žalovaná, ktorej vlastnícke právo vzniklo pôvodne konfiškáciou na základe tzv. F. H., bola mylne zapísaná ako ich vlastníck.

3. Po vyjadrení žalovanej, vysvetľujúcom nadobudnutie jej vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam derivátnym spôsobom, a to na základe zámennej zmluvy od Y. T. L., žalobcovia doplnili, že manželia Q. vlastnícke právo k predmetu prídeltu nestratili a ak aj bývalý Okresný národný výbor (ďalej aj ako „ONV“) vydal rozhodnutie o zrušení výmeru, toto označili za absolútne neplatné a nulitné, vydané orgánom, ktorý na to nemal právomoc, všetko s poukazom na záznam z porady konanej dňa 06.06.1996 k problematike odnímania prídeleného majetku prídeltcom. Zároveň uviedli, že právní predchodcovia žalovanej - U. E. V. Y., od ktorých predmetné nehnuteľnosti kúpil v roku 2003 Y. T. L., k nim nemohli nadobudnúť vlastnícke právo, keďže prídeltová listina bola vydaná v ich prospech v roku 1957, kedy prídelt patrila manželom Q.; štát potom nemohol predmetné nehnuteľnosti prideliť do vlastníctva iným osobám s ohľadom na zásadu nemo plus iuris.

4. Pokiaľ išlo o duplicitné číslo (spisovú značku) výmeru o vlastníctve pôdy s inými výmery, táto okolnosť podľa žalobcov nemohla mať za následok jeho neplatnosť, keďže výmer vychádzal z jedného prídeltového plánu vypracovaného pre celé katastrálne územie C. (v tom čase Č.); na uvedenom základe považovali výmer vydaný v prospech manželov Q. za platný nadobúdaci titul. Žalobcovia zotrvali na danosti naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktorý vyvodzovali z aktuálneho stavu objektívnej právnej neistoty spočívajúcej v tom, že ako dedičia po skutočných vlastníckoch nehnuteľností spochybňovali platnosť právnych titulov, na základe ktorých odvodzovala zápis vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností vo svoj prospech žalovaná. Napokon, s ohľadom na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, rozhodujúce boli právne skutočnosti existujúce v čase smrti porúčiteľov (v danom prípade v roku 1974 a 1990), keď na tie, ktoré nastali po uvedenom čase, nemožno prihliadať.

5. Žalovaná so žalobou žalobcov nesúhlasila, majúc za to, že na požadovanom určení nemajú žalobcovia naliehavý právny záujem, keďže právne vzťahy k nehnuteľnostiam boli s istými následkami dotknuté už v dávnej minulosti a nestali sa neistými teraz. V ďalšom spochybnila platnosť výmeru o vlastníctve pôdy, považujúc ho za nulitný správny akt, pretože nebol predložený v originály, neobsahoval odtlačok okrúhlej pečiatky orgánu, ktorý ho vydal, označenie bývalých vlastníckov pôdy, a napokon išlo len o „koncept“; na jeho základe preto nemohlo vzniknúť vlastnícke právo manželom Q.. Žalovaná poprela, že by svoje vlastnícke právo nadobudla prevzatím bez právneho dôvodu alebo konfiškáciou, ako nesprávne tvrdili žalobcovia, keď toto získala zámennou zmluvou zo dňa 22.12.2003 uzavretou s Y. T. L., ktorý nehnuteľnosti nadobudol kúpnou zmluvou zo dňa 14.07.2003 od p. V. Y., ktorej boli prídelené spolu s manželom U. Y. prídeltovou listinou zo dňa 22.11.1957, po odňatí prídeltu právnym predchodcom žalobcov; vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v prospech manželov Y.I. bolo v evidencii nehnuteľností zapísané v roku 1964 a potvrdené i pozemkovou reformou ROEP (ďalej len „ROEP“). Pokiaľ by jej nesvedčal právny titul vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam mala žalovaná za to, že tieto nadobudla vydržaním, keď za rozhodujúci považovala zápis vlastníckeho práva v jej prospech v katastri nehnuteľností v roku 2004.

6. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní zistil, že výmerom Povereníctva o vlastníctve pôdy zo dňa 02.06.1948, č. XXXX/XX-X, boli prídeltcom M. Q. a jeho manželke Y. Q., C. F., prídelené do vlastníctva pôdohospodárske nehnuteľnosti v katastrálnom území Č. (neskôr Š., H. C.) o celkovej výmere 8,0071 ha, a to pozemky - role s parcelnými č. XXX/X, XXX/X, XXX, XXX, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX, XXX/X a súčasne pozemky - role s parcelnými č. XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX, XXX, XXX/X E. XXX/, t.j. tie, ktoré boli podľa predloženej identifikácie parcel pod týmito istými parcelnými číslami a v totožnej výmere zapísané ako pozemky parcely registra „X.“ na liste vlastníctva č. XXX, pre katastrálne územie C., obec C., I. L.; pozemky boli každému z uvedených prídeltcov prídelené v spoluvlastníckom podiele 1/2 k celku, a to za prídeltovú cenu určenú v prídeltovej listine, vydanú Povereníctvom na základe prídeltového plánu, vypracovaného miestnou roľníckou komisiou v Č. (dnes C.), potvrdeného okresnou roľníckou komisiou v Š. a schválenou Povereníctvom dňa 20.04.1948 pod

č. XXXX/XX-X. Prídelová listina v zmysle uvedeného výmeru o vlastníctve pôdy nebola predložená. Rozhodnutím bývalého I. U. Š., odbor poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, zo dňa 31.07.1958, č. Pôd/8-4828/1958, bolo zrušené rozhodnutie zo dňa 20.04.1948, č. XXXX/XX-X vydané Povereníctvom, a to z dôvodu, že „šetrením bolo zistené, že prídelci prídel opustili“. Súčasne im bol vyrubený užívaci poplatok za dobu užívania pridelených nehnuteľností od roku 1945 do roku 1956 v celkovej sume 11.646 Kčs, z ktorého po odčítaní vykonaných dvoch platieb zo dňa 29.10.1945 a 02.11.1945 otcom prídelcu M.Á. Q., N. Q., v sume 10.000 Kčs suma nedoplatku predstavovala 1.646 Kčs. Následným rozhodnutím bývalého I. F.-vidiek, odbor pôdohospodárstva, zo dňa 25.07.1961, č. Pôd/213/61, bolo zrušené rozhodnutie I. U. Š. zo dňa 31.07.1958, č. Pôd/8-4828/1958 a po vykonanom šetrení a zistení, že prídelci M. a Y. Q. prídel - pôdohospodársky majetok v katastrálnom území C., o výmere 8,0071 ha za prídelovú sumu 16.000,-Kčs opustili, bol zrušený výmer Povereníctva zo dňa 20.04.1948, č. XXXX/XX-X; bývalý I. F. - U. prídelcom súčasne predpísal užívaci poplatok v sume 11.646 Kčs, ktorý zaplatil dvomi platbami otec prídelcu N. Q. v roku 1945 a zvyšok bol uhradený prevedenými investíciami; súd prvej inštancie v tejto súvislosti konštatoval, že užívaci poplatok bol prídelcami v plnom rozsahu splatený a žiaden nedoplatok za jeho užívanie im nevznikol. Podľa rozhodnutia bývalého Štátneho notárstva Bratislava-mesto zo dňa 26.06.1974, sp. zn. D 1020/74, poručiteľ M. Q. zomrel dňa XX.XX.XXXX a jeho dedičmi sa stali jeho deti, a to žalobkyňa v 1. rade a pôvodná žalobkyňa v 2. rade (X.N. F.). Podľa rozhodnutia Štátneho notárstva Bratislava II zo dňa 31.05.1990, sp. zn. D 243/90, poručiiteľka Y. Q. zomrela dňa XX.XX.XXXX a jej dedičmi sa stali jej dcéra pôvodná žalobkyňa v 2. rade (X.N. F.) a jej vnučky žalobkyne v 5. a v 6. rade.

7. Súd prvej inštancie ďalej zistil, že bývalý I. U. Š.E. vydal dňa 22.11.1957 prídelovú listinu (ďalej len „prídelová listina zo dňa 22.11.1957“) pre manželov U. Y. a V. Y., ktorým prideliť do ich vlastníctva nehnuteľnosti - role s parcelnými č. XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX, XXX, XXX/X E. XXX/X a súčasne pozemky - role s parcelným č. XXX/X, XXX/X, XXX E. XXX/X, nachádzajúce sa v katastrálnom území Š. (dnes C.), v celkovej výmere 8,0071 ha, za prídelovú cenu 17.210,-Kčs. Na prídelovú cenu (nedoplatok) bolo súčasne so zápisom vlastníckeho práva zapísané záložné právo pre Československý štát - Povereníctvo k majetkovej podstate pozemkovej reformy; zápisnicu a prídelovú listinu osobne prevzal U. Y. dňa 20.01.1958. Podľa osvedčenia o dedičstve vydaného notárkou R.. Y. Y. ako súdnu komisárkou Okresného súdu Bratislava III zo dňa 28.02.2001, sp. zn. 21D/423/2000, Dnot 83/2000, poručiiteľ U. Y. zomrel dňa 24.03.2000 a jeho spoluvlastnícky podiel na predmetných pozemkoch o veľkosti 1/2 k celku nadobudla jeho manželka V.Í. Y.; tá potom kúpnu zmluvou zo dňa 14.07.2003 uzavretou s Y.. T. L. ako kupujúcim previedla vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam v prospech kupujúceho; vklad vlastníckeho práva bol povolený rozhodnutím V.N. Ú. U. F., L. V. L. pod č. V 3154/03 s účinkami od 20.11.2003. Následne zámenou zmluvou uzavretou dňa 22.12.2003 previedol Y.. T. L. vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam na žalovanú; vklad vlastníckeho práva bol povolený rozhodnutím Katastrálneho úradu v Bratislave, Správou katastra Senec pod č. V 5031/2003 s účinkami od 14.04.2004. Aktuálnym vlastníkom predmetných nehnuteľností zapísaným na liste vlastníctva č. XXX pre katastrálne územie Rovinka bola žalovaná.

8. Predmetom porady k problematike odnímania prideleného majetku prídelcom konanej dňa 06.06.1996 bolo riešenie otázky, či bývalé ONV mohli alebo nemohli odnímať prídel. Jej výsledkom bolo, že „pôsobnosť na odňatie prídelu prešla na KNV, a to podľa § 2 ods. 3 vyhlášky ministerstva pôdohospodárstva č. 507/1950 Ú.v. (ďalej len „vyhláška č. 507/1950 Ú.v.“). V žiadnom prípade nemožno hovoriť o prechode tejto pôsobnosti na bývalé ONV, i keď citovaná vyhláška v § 3 ods. 3 nepresne cituje celé ustanovenie § 23 nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. Správne malo toto ustanovenie, a to aj v súlade so svojim vecným obsahom („vykonávanie vyúčtovania ... a dozor nad hospodárením ...“), odkazovať na § 23 ods. 1 nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. Napriek tejto nepresnosti nemožno pochybovať o tom, že ak pôsobnosť vo veci odnímania prídelov vôbec prešla z Povereníctva pôdohospodárstva na iné orgány, týmito orgánmi boli bývalé KNV“.

9. Vychádzajúc z takto zisteného skutkového stavu súd prvej inštancie konštatoval, že pokiaľ sa žalobcovia domáhali žalobou určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich predkoch, tak z rozhodnutí príslušných štátnych orgánov o dedičstve po poručiiteľoch M. Q., Y. Q., ako aj právnej nástupkyňi X. F. vyplynulo, že boli ich právnymi nástupcami, a preto im svedčila aktívna vecná legitímácia. Vzhľadom na to, že podľa výpisu z listu vlastníctva č. XXX, pre katastrálne územie C., bola zapísaná ako vlastníka nehnuteľností žalovaná, v konaní bola daná jej pasívna vecná legitímácia.

10. Následne sa konajúci súd zaoberal tým, či právni predchodcovia žalobcov, M. E. Y. Q., nadobudli vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na základe právne perfektného výmeru o vlastníctve pôdy z roku 1948 a či toto nestratili až do okamihu ich smrti v roku 1974 a 1990. Vykonaným dokazovaním pritom dospel k záveru, že manželia Q. sa stali sa skutočnými vlastníkmi nehnuteľností. Súd prvej inštancie podotkol, že i napriek tomu, že žalobcovia nepredložili prídelovú listinu preukazujúcu nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam ich predchodcami, ich vlastníctvo vyplývalo z ďalších v konaní vykonaných listinných dôkazov, ktoré vyhodnotil v ich vzájomnej súvislosti; konkrétne zo a/ záznamov z prídelového plánu prídelov na meno M. Q. E. Y., C.. F., ktorými mali byť pridelené do ich vlastníctva (okrem iných) práve dotknuté nehnuteľnosti a (b) z výmeru o vlastníctve pôdy, v rámci ktorého boli právnym predchodcom žalobcov na základe prídelového plánu schváleného Poverenictvom pridelené nehnuteľnosti do spoluvlastníctva, každému v podiele 1/2 k celku, pričom podľa rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít sa nielen prídelové listiny, ale aj výmery o vlastníctve pôdy ako verejné listiny stále považujú za doklady o vlastníctve prídelcov k nehnuteľnostiam (R 44/2005). Napokon, platné a účinné pridelenie nehnuteľností do vlastníctva právnych predchodcov žalobcov potvrdzovali aj rozhodnutia bývalého ONV ohľadne odňatia tohto prídelu pre neplnenie prídelových podmienok, keďže logicky, pokiaľ by tieto nehnuteľnosti neboli pridelené manželom Q. a vlastnícky by im nepatrili, nebolo by im možné čo odnímať. Správnosť týchto záverov nemohla podľa mienky konajúceho súdu ovplyvniť ani absencia odtlačku okrúhlej pečiatky vydávajúceho orgánu na výmere o vlastníctve pôdy, resp. nedostatok identifikácie bývalých vlastníkov prídelovaných nehnuteľností, ktorí boli označení len ako „Nemci“. Už v minulosti sa pritom označovali bývalí vlastníci bez rozpisovania mena a priezviska konkrétnych osôb, čo napokon bolo zrejmé i z prídelovej listiny zo dňa 22.11.1957, na základe ktorej mali byť predmetné nehnuteľnosti pridelené U. E. V. Y.V., ako aj z výmeru o vlastníctve pôdy zo dňa 02.06.1948 vydaného v prospech manželov V.; i na nich boli bývalí vlastníci pôdy označení len všeobecným pomenovaním ako „Nemci“. Napokon konkrétne osoby bolo možné presne identifikovať z predložených výpisov z pozemkovoknižných vložiek č. XXX, XXX, XX, XX E. XX, katastrálne územie Č. (dnes C.).

11. Skutočné pridelenie predmetných nehnuteľností do vlastníctva právnych predchodcov žalobcov podľa mienky konajúceho súdu nespochybnilo ani to, že na výmere o vlastníctve pôdy bola zapísaná spisová značka 1379/48-1, nachádzajúca sa na inom výmere z toho istého dňa vystaveného v prospech manželov V.; touto spisovou značkou totiž neboli označované jednotlivé výmery o vlastníctve pôdy, ale celý prídelový plán, na základe ktorého boli výmery prídelcom vydávané. Aj z doslovného textu týchto výmerov podľa mienky konajúceho súdu vyplývalo, že boli vydané na základe prídelového plánu schváleného dňa 20.04.1948 pod č. 1379/48-1, a teda použitá spisová značka predstavovala značku schváleného prídelového plánu. Napokon, na základe označeného výmeru bolo potvrdené vlastnícke právo k niektorým parcelám právnym nástupcom manželov Q.Í. v konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim (ROEP) a dodnes sú ich riadne zapísanými vlastníkmi (viď výpis z LV č. XXX a LV č. XXXX pre k. ú. C.). Bolo pritom zrejmé, že za pridelenie nehnuteľností zaplatil otec M. Q., T. N. Q., prídelovú cenu, z čoho konajúci súd vyvodil, že tento majetok museli právni predchodcovia žalobcov riadne nadobudnúť do svojho vlastníctva.

12. V ďalšom súd prvej inštancie zameral svoj prieskum na skutočnosť, či právnym predchodcom žalobcov svedčilo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam ku dňu ich smrti, čiže ku dňu 13.04.1974 v prípade M.E. Q. a ku dňu 28.02.1990 v prípade Y. Q.. Nestotožnil sa pritom s tvrdeniami žalobcov, ktorí popierali platnosť a účinnosť rozhodnutí vydaných bývalým ONV o zrušení prídelových listín a výmeru o vlastníctve z dôvodu nedostatku ich vecnej príslušnosti, ktorá v tom čase svedčila bývalým krajským národným výborom, ani s na to nadväzujúcim tvrdením, že československý štát nemohol prideliť totožné nehnuteľnosti iným osobám bez zrušenia výmeru o vlastníctve pôdy. Súd prvej inštancie bol toho názoru, že zásada nemo plus iuris, na ktorú sa žalobcovia odvolávali, sa nemohla uplatniť pri pridelovaní pôdy na základe prídelového konania podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. SNR o konfiškovaní a urýchlenom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa (ďalej len „nariadenie č. 104/1945 Sb. SNR“); vznik vlastníckeho práva na základe rozhodnutia štátneho orgánu sa totiž považuje za originárny (pôvodný), a nie derivatívny (odvodený) nadobúdací titul. Manželka Y.I. ako prídelci neodvodzovali svoje vlastnícke právo od manželov Q. ako predošlých prídelcov, ani od samotného československého štátu ako suveréna, ktorý predmetné nehnuteľnosti zabral (skonfiškoval) pôvodným vlastníkom nemeckej národnosti. Aj v samotnom texte prídelovej listiny zo dňa 22.11.1957 vydanéj v ich prospech boli ako

bývalí vlastníci predmetu prídeltu označení „Nemci“, a nie Q. alebo československý štát. Žalobcami namietané porušenie zásady nemo plus iuris zo strany štátu tak nemohlo byť dôvodom zakladajúcim neplatnosť prídelovej listiny zo dňa 22.11.1957.

13. V ďalšom súd prvej inštancie uviedol, že v konaní boli predložené dva rôzne nadobúdacie právne tituly pre rôznych vlastníkov k totožným nehnuteľnostiam, a to výmer o vlastníctve pôdy pre M. a Y. Q. a prídellová listina zo dňa 22.11.1957 pre U. E. V. Y.. Keďže z oboch vlastníckych práv nemožno zachovať ich maximum, testom proporcionality zvažoval, ktorému z týchto práv prizná súdnu ochranu, dospejúc pritom k záveru v prospech manželov Y..

14. Súd prvej inštancie poukázal na to, že z vykonaného dokazovania, konkrétne z obsahu rozhodnutí bývalého ONV zo dňa 31.07.1958 a zo dňa 25.07.1961 vyplynulo, že šetrením tento orgán, disponujúci právomocou vykonávať dozor nad hospodárením prídeltcov a vykonávať i vyúčtovanie s odchádzajúcimi prídeltcami v zmysle § 3 ods. 3 vyhlášky č. 507/1950 Ú.v., zistil, že manželia Q. predmet prídeltu opustili a za dobu užívania od roku 1945 do roku 1956 im vyrúbil užívací poplatok. Majúc za osvedčené, že právni predchodcovia žalobcov užívali predmet prídeltu len do roku 1956, keď žalobcovia ani netvrdili, a napokon ani nepreukázali, že tieto obhospodarovali i v neskoršom období, čo napokon vyvracala i prídellová listina zo dňa 22.11.1957, na ktorej základe sa ujali držby nehnuteľností manželia Y., súd prvej inštancie uviedol, že i vyúčtovanie tohto hospodárenia bolo vykonané len za obdobie užívania prídeltu, čo hodnotil ako spravodlivé. V tejto súvislosti podotkol, že žalobcovia nepreukázali tvrdenia o tom, že ich právni predchodcovia boli donútení prídelt opustiť, resp. tento im bol odňatý pre ich politickú nespoľahlivosť; opustenie predmetu prídeltu u prídeltcov Q. v roku 1956 formálne potvrdil i bývalý ONV v rozhodnutí zo dňa 31.07.1958, ktoré im riadne doručoval. Hoci proti tomuto rozhodnutiu bolo prípustné odvolanie a v jeho rámci mohli prídeltci namietaj jeho nesprávnosť, vrátane nesprávnosti zistenia o opustení prídeltu, či nedostatku vecnej príslušnosti ONV, manželia Q. odvolanie nepodali; boli tak uzrozmnení s tým, že im predmet prídeltu bol zobrať, následne zaň ani nezaplatili užívací poplatok a fakticky ho neužívali, preto ani neboli zaťažení ďalšími povinnosťami plynúcimi z prídellového vzťahu. Keďže nehnuteľnosti po ich opustení Q. v roku 1956 nikto fakticky počas roka 1957 neužíval, a tieto boli ako voľné prídelené prídellovou listinou zo dňa 22.11.1957 do vlastníctva Y., týchto zaťažovala i povinnosť úhrady prídellovej ceny, zabezpečená záložným právom v prospech štátu. Zohľadniac všetky skutkové okolnosti v ich vzájomnej súvislosti súd prvej inštancie dospel k záveru, že pokiaľ si prídeltci Y. počnúc od roku 1958 ako noví vlastníci riadne plnili svoje povinnosti (osobné a riadne užívanie prídelených nehnuteľností, vrátane plnenia poľnohospodárskeho plánu a platenia užívacieho poplatku), nebolo by spravodlivé im vlastnícke právo s odstupom takmer 60 rokov od vydania nadobúdacieho titulu relativizovať, ani nijako spochybňovať. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti tiež podotkol, že vlastnícke právo k prídeltu bolo podmienené neustálym osobným a riadnym hospodárením na ňom, a preto bol vlastník povinný predmet prídeltu užívať a osobne na ňom hospodáriť so starostlivosťou riadneho hospodára, inak mu mohol byť prídelt odňatý; išlo o vlastnícke právo odplátne, za ktoré bolo potrebné zaplatiť i prídellovú cenu (užívací poplatok) za dobu jeho skutočného užívania.

15. Keďže manželia Q. začali užívať predmet prídeltu už v roku 1945, teda tri roky pred tým ako získali nadobúdací právny titul - výmer o vlastníctve pôdy, pričom už v roku 1945 za tento prídelt zaplatil otec p. M. Q.V., dvoma platbami prídellovú cenu, zaoberal sa konajúci súd otázkou, čo bolo dôvodom takéhoto postupu. Podľa jeho názoru tým dôvodom bol záujem na urýchlennom faktickom prídeltovaní ornej pôdy a až jeho následné právne usporiadanie so spätnými účinkami, všetko v snahe dosiahnuť účel prijatia nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR, vyjadrený už v jeho názve, a to urýchlene rozdeliť pôdohospodársky majetok Nemcov, Maďarov, zradcov a nepriateľov slovenského národa, a tým doceliť defašizáciu územia Slovenska „vytlačeníím“ - záborom pôdy osobám uvedených národností a ďalším štátne nespoľahlivým osobám (ktorých „materské“ štáty vojensky napadli Československú republiku, rozbili jej územnú celistvosť a perzekvovali česko-slovenské obyvateľstvo s cieľom jeho úplného vyhladenia), a tak dosiahnuť urýchlenú vnútornú kolonizáciu územia domácim česko-slovenským obyvateľstvom vrátením tejto pôdy do „domácich (česko-slovenských) rúk“, a zároveň aj do „pracujúcich rúk“, keďže vtedajšie hospodárstvo bolo založené na plnení jednotného hospodárskeho plánu, z ktorého každému vlastníkovi pôdy vyplývali konkrétne povinnosti. Sledovanie totožného účelu pritom súd prvej inštancie vzhliadol aj pri prídeltovaní nehnuteľností manželom Y.Á., u ktorých, po ich opustení právny predchodcami žalobcov, bol predpoklad zabezpečenia riadneho hospodárenia; pokiaľ išlo o vysporiadanie prídellového vzťahu, toto sa síce udialo až rozhodnutím bývalého ONV zo dňa 31.07.1958, avšak späťne k roku 1956, pričom za obdobie od opustenia prídeltu im ONV neúčtoval ani žiaden užívací poplatok. Z uvedeného

potom vyplývalo, že označené rozhodnutie bývalého ONV malo čo do výroku o zrušení prídely len deklaratórny charakter.

16. V ďalšom, zaoberajúc sa úvahou, čo vtedajšie štátne orgány považovali za rozhodujúcu skutočnosť, vo vzťahu ku ktorej sa stal prídely, vlastnícky patriaci pôvodne Q., voľný a spôsobilý prídely ďalším osobám, súd prvej inštancie dodal, že z do úvahy pripadajúcich alternatív (a) vzdanie sa prídely jeho opustením v roku 1956 alebo b) prídely prídely listinou zo dňa 22.11.1957, sa mu javilo ako pravdepodobnejšie a logickejšie, že dôvodom zániku vlastníckeho práva manželov Q. (pre štátne orgány - pozn. odvolacieho súdu) bolo vzdanie sa vlastníckeho práva konkludentným spôsobom, keď tieto nehnuteľnosti v roku 1956 opustili, nehospodárili na nich, ani neplnili prídely podmienky, všetko vo väzbe na zásadu „pôda patrí tým, ktorí na nej pracujú“, ktorou sa spravovali i vtedajšie vlastnícke pomery k pôde. Súd prvej inštancie následne uzavrel, že pokiaľ vlastnícke právo prídely Q. k nehnuteľnostiam fakticky zaniklo, nič nebránilo štátu, na ktorý toto právo v dôsledku jeho vzdania sa bývalými prídely prešlo, pozemky prídely iným osobám; potvrdenie zrušenia ich prídely (rozhodnutím bývalého ONV - pozn. odvolacieho súdu) v tomto kontexte potom nepovažoval za neodôvodnený alebo neprimeraný zásah do ich vlastníckeho práva, ktoré už i tak fakticky zaniklo; jeho zrušenie bolo napokon právnym dôsledkom neplnenia, resp. nedostatočného plnenia podmienok, o ktorých boli vo výmere o vlastníctve pôdy Q. riadne poučení.

17. Súd prvej inštancie sa následne zaoberal i otázkou, či bývalé ONV mohli ako vecne príslušné orgány vtedajšej miestnej štátnej správy odnímať prídely, keďže žalobcovia v konaní prezentovali názor, že taká právomoc patrila bývalým krajským národným výborom na základe vyhlášky č. 507/1950 Ú.v., podporne podľa záverov porady zo dňa 06.06.1996 k tejto problematike. Súd prvej inštancie, majúci za to, že názormi na uvedenej porade zaujatými nie je viazaný a túto otázku môže posudzovať nezávisle a samostatne, najmä preto, že tieto boli poznačené súčasným, moderným a demokratickým pohľadom na právo a právne procesy, avšak nezohľadňovali špecifiká danej doby, dospel výkladom ustanovení vyhlášky č. 507/1950 Ú.v. v spojení i s § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR k záveru, že právna úprava spôsobila v tejto otázke kompetenčný konflikt medzi bývalým ONV a KNV, ktorý vtedajšia prax podľa neho evidentne vyriešila v prospech ONV. Nasvedčovala tomu opakovane používaná formulárová úprava rozhodnutí bývalých ONV o zrušení a vyúčtovaní prídely, keď sa do predtlačeneho textu vpisovali údaje o konkrétnej rozhodovanej veci, a preto tento štátny orgán musel byť presvedčený o svojej pôsobnosti vydávať taký druh rozhodnutí. Zároveň, sa mu javilo logické, aby pokiaľ bola bývalým ONV zverená právomoc vydávať prídely listiny, t.j. prídely prídely, právomoc vykonávať dozor nad hospodárením prídely a vykonávať i vyúčtovanie s odchádzajúcimi prídely, aby tieto disponovali i právomocou tieto prídely odnímať pre neplnenie prídely podmienok; bolo by totiž bez praktického zmyslu, aby bývalé ONV len kontrolovali plnenie prídely podmienok, bez možnosti i ďalšieho dosahu v tomto smere, t.j. prídely i odnímať.

18. Vzhľadom na to, že ani vyhláška č. 507/1950 Ú.v. doslovne neupravovala prechod kompetencie odnímať prídely pre neplnenie prídely podmienok, a teda jednoznačne nestanovila do koho pôsobnosti táto právomoc patrila, dospel súd prvej inštancie výkladom i ďalších súvisiacich ustanovení v kontexte vtedajšej doby k záveru, že vo veciach odňatia prídely sa za právne účinné považovali tak rozhodnutia bývalých ONV, ako aj KNV; pokiaľ teda o odňatí prídely rozhodol jeden z do úvahy prichádzajúcich orgánov, nepovažoval za správne popierať pôsobnosť tohto orgánu a trvať na danosti pôsobnosti druhého orgánu, naviac, s odstupom niekoľkých rokov, bez rešpektovania ustálenej rozhodovacej praxe. Konajúci súd uzavrel, že ak boli pred takmer 60 rokmi v kompetenčnom konflikte dva orgány miestnej štátnej správy a jeden z týchto orgánov vydal istý druh rozhodnutia, treba tomuto rozhodnutiu priznať vyvolanie predpokladaných právnych účinkov, nie tieto účinky dodatočne, optikou moderného a demokratického právneho štátu s celkom odlišným štátnym zriadením, historickými skúsenosťami a právnym vývojom spochybňovať. V danom prípade, pri zohľadnení opustenia prídely manželmi Q. v roku 1956 a nejednoznačnosti právnej úpravy prechodu pôsobnosti medzi štátnymi orgánmi, mal prevážiť princíp právnej istoty. Napokon, rozhodnutia bývalých ONV neboli definitívne, keď proti nim bolo prípustné odvolanie, o ktorom rozhodovali funkčne príslušné krajské národné výbory. Na uvedenom základe súd prvej inštancie konštatoval, že bývalým ONV bola zverená právomoc odnímať prídely pre neplnenie prídely podmienok, čoho dôsledkom v danej veci bol zánik vlastníckeho práva Q. k predmetu prídely na základe rozhodnutia ONV zo dňa 31.07.1958, zrušeného a revidovaného rozhodnutím zo dňa 25.07.1961. Súd prvej inštancie vo väzbe na uvedené uzavrel, že manželom Q.

nesvedčilo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam ku dňu ich smrti v roku 1974 a v roku 1990, a preto vyhodnotil určovací žalobu za vecne nedôvodnú, ktorú bolo potrebné zamietnuť.

19. Pre prípad, že by bývalé ONV nedisponovali kompetenciou odňať prídel manželom Q. a tento následne prideliť iným osobám, súd prvej inštancie nepovažoval za vecne dôvodnú žalobu v časti určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po Y. Q.V. v pomere 1/2 k celku; poručiťka tieto nehnuteľnosti ku dňu svojej smrti už totiž nevlastnila. Pre prípad, že by manželka Y. nenadobudli vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na základe prídelovej listiny zo dňa 22.11.1957 (s čím sa ale súd prvej inštancie nestotožnil), mal za to, že práve na základe tohto nadobúdacieho titulu sa chopili držby nehnuteľností, platili za ne prídelovú cenu, plnili ďalšie prídelové podmienky a povinnosti, a teda boli so zreteľom na všetky okolnosti prípadu dobromyseľní v tom, že im predmetné nehnuteľnosti skutočne vlastnícky patria. Ich držbu preto vyhodnotil ako oprávnenú, ktorá sa uplynutím zákonnej vydržacej doby ku dňu 01.04.1984 transformovala na vlastnícke právo.

20. A napokon, záverom svojho rozhodnutia sa konajúci súd zaoberal i otázkou procesnej prípustnosti žaloby žalobcov v zmysle § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C.s.p.“). Žalobcovia tvrdili danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, keďže medzi stranami existoval stav objektívnej právnej neistoty ohľadne zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností svedčiaci žalovanej. S poukazom na rozhodovaciu súdnu prax, ktorá stanovila danosť naliehavého právneho záujmu tam, kde sa vyhovením žalobe vytvorí pevný základ medzi stranami a odvráti sa prípadné budúce spory, dospel súd prvej inštancie k negatívnemu záveru, t.j. o absencii naliehavého právneho záujmu žalobcov na podanej žalobe.

21. Pri svojej úvahe konajúci súd vychádzal z toho, že žaloba o určenie, že vec patrí do dedičstva po konkrétnom minulom vlastníkovi, je vo svojej podstate „skrytou“ žalobou o určenie vlastníckeho práva. Ak je medzi stranami vlastnícky spor, výsledkom súdneho konania má byť súdne rozhodnutie (rozsudkový výrok), v ktorom súd záväzne určí (deklaruje), kto je v súčasnosti skutočným vlastníkom konkrétnej veci. Za predpokladu, že pre konanie o určenie, že vec patrí do dedičstva by podľa judikátu R 32/2011 mali byť bezvýznamné všetky okolnosti, ktoré nastali po smrti poručiťka, vyvstala podľa neho otázka, ako sa má brániť (resp. proti čomu sa má brániť) aktuálne zapísaný vlastníkom veci, ktorý svoje vlastnícke právo k nej odvodzuje od právotvornej skutočnosti nastalej až po smrti bývalého vlastníka, čo bol i prípad žalovanej; tá totiž vlastnícke právo nadobudla na základe zámennej zmluvy zo dňa 22.12.2003, zavkladovanej dňa 14.04.2004, teda nepochybne po dátume úmrtia tak M. Q., ako aj Y. Q.; pre prípad neplatnosti tejto zmluvy žalovaná argumentovala nadobudnutím vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam titulom vydržania ku dňu 14.04.2014.

22. Konajúci súd zdôraznil, že pokiaľ by aj rozhodol o žalobe a určil, kto bol vlastníkom nehnuteľností pred 48 rokmi, nevyriešilo by to aktuálnu spornosť vlastníckeho práva, keďže v takom prípade by sa muselo vyčakať na výsledok dedičského konania a následne na výmaz žalovanej z listu vlastníctva. Formálne by tak na základe rozhodnutia o veci súčasný vlastníkom nehnuteľností, t.j. žalovaná, síce nestratila vlastnícke právo, avšak toto by bolo ohrozené výsledkami dedičského konania a zápisom vlastníckeho práva dedičov; žalovanej by potom ostávalo len čakať na výsledok dedičského konania a až následne sa domáhať určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vyvolajúc ďalšie súdne konanie s totožným predmetom dokazovania. Majúc uvedené na zreteli, bol konajúci súd toho názoru, že v konaniach o určenie, že vec patrí do dedičstva, je žalobca povinný preukazovať nielen vlastníctvo svojho predchodcu ku dňu smrti, ale i naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, odvíjajúci sa od toho, že v čase po smrti mu vlastnícke právo v dôsledku iných právotvorných skutočností nezaniklo a trvá. Úlohou žalovanej teda bolo preukázať právny titul, na základe ktorého nadobudla vlastnícke právo k veci a že toto jej stále patrí.

23. Vychádzajúc z toho, že v konaní bolo preukázané, že právni predchodcovia žalobcov, resp. sami žalobcovia vlastnícke právo k nehnuteľnostiam medzičasom stratili a toto riadne nadobudla žalovaná, ako v katastri nehnuteľností zapísaná vlastníčka, považoval súd prvej inštancie za irelevantné, ako si žalobcovia ako dedičia vysporiadajú dedičstvo k veci; neexistoval pritom žiaden rozumný dôvod spochybňovať preukázané vlastnícke právo žalovanej a stav právnej neistoty, vyvolaný žalobou, zachovávať. Pokiaľ preto od smrti poručiťkov došlo k takým právotvorným skutočnostiam, ktoré mali za následok vznik vlastníckeho práva v prospech inej osoby (žalovaná), a tieto skutočnosti boli v konaní dostatočným spôsobom preukázané, mal konajúci súd za to, že nie je daný naliehavý právny záujem právnych nástupcov poručiťkov na určení, že vec patrí do dedičstva; taký spor už nemá svoju aktuálnosť,

neslúži potrebám praktického života, ani neodstraňuje neistotu, čo do určenia vlastníckeho práva ku dňu vydania rozhodnutia súdu. Za takejto situácie sa preto stotožnil s názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 151/2016.

24. Súd prvej inštancie navyše prihliadal i na to, že vlastnícke právo právnych predchodcov žalobcov bolo dotknuté už dávno v minulosti. I napriek tomu, že v dôsledku rozhodnutia štátnych orgánov v roku 1958 o odňatí pridelených nehnuteľností u nich musela objektívne vzniknúť neistota ohľadne skutočného vlastníctva k nim, títo proti tomuto rozhodnutiu nepodali odvolanie a svoje vlastnícke právo nijako nechránili; nebránila im v tom pritom ani štátna perzekúcia. Napokon, Y.E. Q. ako jedna z dedičiek po M. Q. sa nedomáhala nárokov z dedenia pozemkov v pôvodnom dedičskom konaní v roku 1974, rovnako ako ani žalobcovia po páde komunistického režimu v reštitučnom konaní alebo v konaní o ROEP. Za týchto okolností sa preto súd prvej inštancie stotožnil s názorom prezentovaným v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo 130/2007, o nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení.

25. Sumarizujúc uvedené, dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba žalobcov je vecne nedôvodná, pričom na požadovanom určení žalobcovia ani nemali naliehavý právny záujem; ich žalobu preto za súčasnej aplikácie § 110, § 132 ods. 1 zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „zákon č. 141/1950 Zb.“), § 23 ods. 1, ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR, § 2 ods. 3, § 3 ods. 3 vyhlášky č. 507/1950 Ú.v., § 134 ods. 1 a § 865 ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“) a § 137 písm. c) Cs.p. v celom rozsahu zamietol.

26. Súd prvej inštancie rozhodol o trovách konania podľa § 262 ods. 1 v spojení § 255 ods. 1 C.s.p. Žalovaná mala v konaní plný úspech, preto jej proti neúspešným žalobcom vznikol nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Vzhľadom na to, že z obsahu spisu nevyplývalo, že by jej v tomto konaní trovy súdneho konania vznikli, nepriznal jej nárok na ich náhradu.

27. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobcovia v 1., 5. a v 6. rade z dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) C.s.p. Nesúhlasili so skutkovými závermi konajúceho súdu založenými na tom, že ich právní predchodcovia opustili im pridelené nehnuteľnosti, ku ktorým dospel bez zistenia ďalších podstatných okolností. Žalobcovia v konaní opakovane zdôrazňovali, že ich predkovia boli prenasledovaní, vyhrážali im z dôvodu údajnej politickej nespoľahlivosti, a boli násilím zo strany štátnej moci donútení opustiť pridelené nehnuteľnosti; tieto skutkové tvrdenia žalovaná nikdy nepoprela, preto sa tieto v zmysle § 151 ods. 2 C.s.p. (zrejme § 151 ods. 1 C.s.p. - pozn. odvolacieho súdu) považujú za nesporné; pokiaľ by tomu tak nebolo, navrhli by vykonať v tomto smere ďalšie dôkazy. Navyše, žalobkyňa v 1. rade, ktorá sa zúčastnila viacerých pojednávaní, bola schopná a ochotná o týchto skutočnostiach vypovedať, avšak súd prvej inštancie ju odmietol vypočuť konštatujúc, že jej ďalšia účasť na konaní nie je potrebná. Ani po zmene zákonného sudcu, keď žalobcovia opakovane prednášali okolnosti týkajúce sa vyhnania ich právnych predchodcov z nehnuteľností, žalovaná dané skutočnosti nepopierala a konajúci súd nekonštatoval ich spornosť. Na uvedenom základe hodnotili záver uvedený i v bode 12.3 odôvodnenia napadnutého rozsudku ako prekvapivý.

28. Podľa mienky žalobcov v 1., 5. a v 6. rade súd prvej inštancie dotvoril skutkový stav, bez dôkazov a tvrdení žalovanej, dospejúc k záveru, že manželia Y. užívali sporné nehnuteľnosti minimálne do 01.04.1984, čo však nebolo predmetom tvrdení strán sporu, ani dokazovania. Z listinných dôkazov totiž vyplýva len to, že manželia Y.V. sa chopili držby, ale nie i to, že v nej vytrvali minimálne do roku 1984, aby tak konajúci súd mohol aplikovať ustanovenia o vydržaní. Aj tento záver hodnotili žalobcovia za prekvapivý, bez možnosti na neho v konaní pred súdom prvej inštancie reagovať, t.j. ho poprieť, či navrhnúť dôkazy na jeho vyvrátenie.

29. V ďalšom mali odvolatelia za to, že skutkový záver konajúceho súdu uvedený v bode 12.4 odôvodnenia o tom, že ich právní predchodcovia mali namietat' pochybenia týkajúce sa rozhodnutia bývalého ONV v Š., ako aj o predčasnom pridelení pôdy manželom Y., vychádzal zrejme z nepochopenia doby a štátneho zriadenia; za takýto občiansky uvedomelý protest by im totiž hrozila závažná perzekúcia, pričom i bez toho boli režimom postihovaní.

30. Za nesprávny považovali i záver konajúceho súdu, podľa ktorého na pridelovanie pôdy v pridelovom konaní sa neuplatňuje zásada nemo plus iuris, t.j. štát môže pridelovať i taký majetok, ktorý nevlastní,

keďže ide o originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Rozhodnutie štátneho orgánu podľa nich pritom predstavuje derivatívny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva, keďže ide o prechod vlastníckeho práva na štát, a teda štát nemôže prideliť nič, čo mu nepatrí.

31. Podľa mienky žalobcov v 1., 5. a v 6. rade trpí odôvodnenie napadnutého rozsudku vnútorným rozporom ohľadne dôvodov zániku vlastníckeho práva ich právnych predchodcov k nehnuteľnostiam. Podľa mienky konajúceho súdu totiž k nemu malo dôjsť 1/ vzdaním sa v dôsledku fyzického opustenia v roku 1956, 2/ v dôsledku neplnenia prídellových podmienok, 3/ odňatím prídelu rozhodnutiami bývalého ONV v rokoch 1958 a 1961 a napokon i 4/ vydržaním v roku 1984. V poradí prvý názor konajúceho súdu ohľadne vzdania sa prídelu jeho fyzickým opustením bol podľa mienky odvolateľov v rozpore s doterajšou judikatúrou, ako i obsahom súdneho spisu. Súd prvej inštancie nerozlišoval medzi odňatím prídeleného majetku a jeho vzdaním sa, ktoré treba považovať za odlišné právne inštitúty. Zákon č. 141/1950 Zb. síce umožňoval vzdať sa prídelu pôdy v ustanovení § 132 ods. 1, avšak v zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 6Cdo 169/2020, pre platnosť takého úkonu sa vyžadovala písomná forma; záver konajúceho súdu ohľadne vzdania sa prídelu nemožno pritom oprieť o žiadny písomný právny úkon, takýto nie je obsahom súdneho spisu.

32. Vo vzťahu k zániku vlastníckeho práva manželov Q. v dôsledku neplnenia prídellových podmienok, žalobcovia, zdôrazňujúc, že ich právni predchodcovia boli násilne z prídelenej pôdy vyhnaní, uviedli že uvedené samo o sebe nemalo za následok stratu vlastníckeho práva, resp. nevedlo k „faktickému“ zániku vlastníckeho práva, ktorú kategóriu ani občianske právo nepozná. V tomto smere pritom konajúci súd ani neakceptoval všeobecne uznávané závery porady konanej dňa 06.06.1996, necítiac sa nimi byť viazaný. Avšak opomenul, že tieto prevzala nielen rozhodovacia prax v rámci reštitučných sporov, ale i Najvyšší súd Slovenskej republiky vo viacerých rozhodnutiach, okrem iného i v sp. zn. 5Cdo 157/2007, konštatujúc nedostatok právomoci bývalých ONV na rušenie prídellov. Odmietnutie rokmi zaužívanej praxe narušuje právnu istotu, keďže konajúci súd zaužívané doktríny vykladal opačným spôsobom, čím narušal princíp právnej istoty definovaný v článku 2 C.s.p. Odvolatelia teda namietali, že bývalým ONV svedčila právomoc odnímať prídely pôdy, odkazujúc na právne odôvodnenie k tejto otázke prezentované v konaní.

33. Pokiaľ konajúci súd prijal záver o vydržaní sporných pozemkov manželmi Y., odvolatelia v prvom rade namietali, že žalovaná v konaní netvrdila a ani nepreukazovala dobromyseľnosť ich držby po stanovenú dobu. S poukazom na starorímsku zásadu „bez držby nemôže plynúť vydržanie“ mali za to, že na účely vydržania nestačí, ak má niekto nehnuteľnosť zapísanú na liste vlastníctva; v danom prípade pritom nebola spoľahlivo zistená samotná držba nehnuteľností. V tejto súvislosti súd prvej inštancie pritom ani nerešpektoval závery judikátu zverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a súdov SR č. 32/2011, ktorý našiel vyjadrenie i v rozhodnutí dovolacieho súdu, sp. zn. 4Cdo 132/2019, a nesprávne konštatoval, že na podanej žalobe nemali naliehavý právny záujem; tento na nej nepochybne bol daný. V tejto súvislosti podotkli, že pokiaľ súd prvej inštancie žalobu z tohto dôvodu zamietol, nemal žalobu preskúmať z hľadiska jej vecnej stránky. Na uvedenom základe odvolatelia navrhli, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 C.s.p. zmenil tak, že ich žalobe v plnom rozsahu vyhovie a prizná im plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

34. Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu žalobcov v 1., 5. a 6. rade mala za to, že s ohľadom i na dĺžku súdneho konania, princíp kontradiktórnosti a rovnosti strán mala žalobkyňa v 1. rade možnosť reagovať na všetky prednesené argumenty, a preto namietané prekvapivé závery konajúceho súdu nemohli spôsobiť porušenie jej práva na spravodlivý proces. Tieto závery pritom vychádzali z relevantných nesporných listinných dôkazov, zapísaných ako tituly nadobudnutia vlastníckeho práva na liste vlastníctva č. XXX, katastrálne územie C., a to z prídellovej listiny zo dňa 22.11.1957, osvedčenia o dedičstve, sp. zn. 21D/423/2000, Dnot 83/2000, kúpnej zmluvy zo dňa 14.07.2003 a napokon i zámennej zmluvy zo dňa 22.12.2003, na podklade ktorej nadobudla žalovaná vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. Podľa jej mienky súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním ustálil správne skutkový stav, a keďže žalobcovia predložili len jediný dôkaz o vlastníctve ich právnych predchodcov, ktorým bol výmer o vlastníctve pôdy, tento nebol spôsobilý vyvrátiť správnosť údajov o zápise vlastníckeho práva na základe verejných listín v jej prospech.

35. Žalovaná hodnotila žalobu žalobcov za nesprávne zvolený procesný nástroj, na podklade ktorého sa formou určovacej žaloby domáhali určenia vlastníckeho práva v zmysle § 137

písm. c) C.s.p., zdôrazňujúc prenasledovanie ich právnych predchodcov v období komunistického režimu a nepochopenie doby, ktoré okolnosti však pre posúdenie existencie ich vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nemali relevanciu. V tejto súvislosti žalovaná podotkla, že pokiaľ žalobcovia pociťovali stratu vlastníctva nehnuteľností ako krivdu, resp. ich odňatie ako politický postih, bol na ich strane dôvod na uplatnenie nároku podľa reštitučných predpisov. Súd prvej inštancie dospel preto k správneému záveru, že na požadovanom určení nemali naliehavý právny záujem; pozitívny výrok súdneho rozhodnutia by totiž s definitívnou platnosťou neodstránil neistotu v právnych vzťahoch strán sporu, práve naopak viedol by k podaniu ďalších určovacích žalôb; nevytvoril by tak pevný právny rámec usporiadania vlastníckych vzťahov do budúcnosti. Neexistenciu naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe pritom nemohlo zhojiť ani pochybenie konajúceho súdu, ktorý i napriek jeho absencii, žalobu vecne preskúmal. Ak by však konajúci súd neposudzoval vec i meritórne, mohol by mu byť vytknutý prílišný formalizmus v rozhodovaní. V neposlednom rade nespĺnila predmetná určovacia žaloba ani kritérium prevencie a ochrany aktuálneho ohrozenia práv žalobcov, nakoľko títo sa s najväčšou pravdepodobnosťou dozvedeli o domnelom vlastníckom práve k nehnuteľnostiam až vstupom do súdneho konania.

36. Záverom žalovaná zdôraznila, že sa v celom rozsahu stotožnila s právnymi závermi súdu prvej inštancie, na podklade ktorých žalobe nevyhovelo, keď vyhodnotil, že pôvodní prídelci stratili vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, bývalý ONV bol oprávnený vydať rozhodnutie o zrušení prídelu, tento nadobudli manželka Y. a po smrti U. Y. prešlo vlastnícke právo titulom dedenia na jeho manželku Katarínu, ktorá nehnuteľnosti kúpnu zmluvou previedla na Y. T. L. a ten zámennou zmluvou na žalovanú. Na uvedenom základe žalovaná navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok ako vecne správny v zmysle § 387 C.s.p. potvrdil.

37. Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, prejednal odvolanie žalobcov v 1., 5. a v 6. rade bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 C.s.p. a contrario) a viazaný jeho rozsahom v súlade s § 379 ods. 1 písm. b) C.s.p., vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie (§ 383 C.s.p.) dospel k záveru, že odvolanie je v časti dôvodné, avšak bez dopadu na vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia. Odvolací súd rozsudok verejne vyhlásil dňa 30.11.2023 (§ 378 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 219 ods. 3 C.s.p.).

38. Odvolací súd udáva, že i keď rozsudok súdu prvej inštancie napadli odvolaním len žalobcovia v 1., 5. a v 6. rade, vzhľadom na to, že išlo o spor o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, v ktorom majú potenciálni dedičia postavenie tzv. nútených (nerozlučných) spoločníkov (§ 78 ods. 1 C.s.p.), nenadobudlo napadnuté rozhodnutie tak formálnu, ako ani materiálnu právoplatnosť ani vo vzťahu k tým žalobcom, ktorí odvolanie nepodali (§ 379 ods. 1 písm. b) C.s.p.).

39. Skúmajúc použitú odvolaciu argumentáciu sa odvolací súd považoval za potrebné v prvom rade vyjadriť k procesnej prípustnosti žaloby v zmysle § 137 písm. c) C.s.p. z pohľadu danosti naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe. Predmetnou otázkou sa pritom už viackrát zaoberal Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutiach, sp. zn. 1Cdo 26/2007, sp. zn. 3Cdo 154/2010, ako i v relatívne novšom rozhodnutí sp. zn. 4Cdo 214/2021, pričom túto otázku riešil i Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 482/2013; závery opakovane vyjadrené v označených rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, resp. i Ústavného súdu Slovenskej republiky, možno potom subsumovať pod termín ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

40. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí, sp. zn. 1Cdo 26/2007, zotrval na závere o prípustnosti určovacieho návrhu, že konkrétna vec (hnuteľná alebo nehnuteľná) patrí do dedičstva po poručiteľovi, ktorým návrhom sa môže v sporovom konaní určenia domáhať ten, kto je dedičom poručiteľa (resp. do úvahy prichádzajúcim dedičom), prípadne jeho právnym nástupcom, voči inej osobe ako dedičovi (ktorá nie je poručiteľovým dedičom). Žaloba na určenie, že určitá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi, nepredstavuje tzv. inú žalobu, ktorá v ustanovení § 80 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“) nie je uvedená, keď ide o žalobu podľa § 80 písm. c) O.s.p. sledujúcu ochranu vlastníckeho práva.

41. I v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo 154/2010, uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 32/2011, akceptoval dovolací súd žaloby, ktorými sa dedič domáha určenia, že tá - ktorá vec patrí do dedičstva po poručiteľovi.

Dôvodil, že v konaní o takýchto žalobách ide o posúdenie, či poručiteľ bol v čase smrti vlastníkom tejto veci. Požadované určenie sa tu vzťahuje ku dňu smrti poručiteľa a okolnosti, ktoré nastali po tomto dni, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu. Treba dodať, že ak súd vyhovie žalobe požadujúcej uvedené určenie a vec je následne prejednaná v konaní o dedičstve ako majetok poručiteľa, nepotvrzuje rozhodnutie o dedičstve (osvedčenie o dedičstve), že dedič je v súčasnosti vlastníkom veci. Po smrti poručiteľa môžu vo všeobecnosti nastať právne skutočnosti, s ktorými právny poriadok spája vznik vlastníctva niekoho iného (napríklad vydržaním); v konaní, v ktorom sa zisťuje, či určitá vec bola v čase smrti poručiteľa v jeho vlastníctve, sú však takéto (neskoršie) skutočnosti právne bezvýznamné. Tento názor považoval za ústavne akceptovateľný i Ústavný súd Slovenskej republiky, pričom odmietol záver, podľa ktorého bolo potrebné prihliadať na nespôsobilosť prípadného vyhovujúceho rozsudku (vo veci určenia, že nehnuteľnosť patrila do dedičstva po poručiťovi) vyvolať zmenu v zápise vlastníkov spornej nehnuteľnosti v katastri nehnuteľností, a tým i absenciu zmeny právneho postavenia žalobcu, čo malo vylučovať danosť naliehavého právneho záujmu na takomto určení. Naopak, práve meritórne posúdenie existencie vlastníctva právneho predchodcu žalobcu k sporným nehnuteľnostiam mohlo zmeniť jeho právne postavenie, keďže jedine úspech v konaní o jeho žalobe mu umožní uplatnenie svojich prípadných nárokov voči subjektom, ktoré boli alebo sú stále vedené v katastri nehnuteľností ako vlastníci spornej nehnuteľnosti. Opačný záver by znamenal denegatio iustitiae.

42. Zohľadniac názory vyjadrené v ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, pokiaľ konajúci súd prijal iný, opačný záver, konštatujúc absenciu naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe, vyhodnotil ho odvolací súd za neprijateľný, založený na nesprávnom právnom posúdení veci v otázke naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe. Pokiaľ sa v tomto smere konajúci súd odvolával i na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 151/2016, hodno uviesť, že toto sa síce týkalo konania o určení, že vec patrí do dedičstva, avšak Ústavný súd sa v ňom primárne zaoberal možnosťou dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka pri kolízii dvoch ústavných hodnôt, a to princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet, t. j. nikto nemôže previesť na iného viac práv, než koľko sám má). Mal za to, že pri zistení, že právnym predchodcom žalobcu svedčilo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam ku dňu ich smrti (v dôsledku absolútnej neplatnosti scudzovacích zmlúv), bolo treba zohľadňovať i okolnosti, ktoré nastali po tomto dátume, a teda skúmať otázku dobromyseľnosti ďalších nadobúdateľov nehnuteľností, a to cez splnenie procesnej podmienky, ktorou je naliehavý právny záujem na požadovanom určení. V skúmanej veci však o takýto prípad nešlo, nakoľko súd prvej inštancie zistil a konštatoval, že ku dňu smrti nesvedčilo právnym predchodcom žalobcov vlastnícke právo k nehnuteľnostiam; nebolo potom potrebné zaoberať sa a hodnotiť okolnosti, ktoré nastali vo vlastníckych vzťahoch po uvedenom dátume.

43. Odvolací súd nevzhladol dôvod, aby pri posudzovaní danosti naliehavého právneho záujmu konajúci súd odkazoval na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo 130/2007. V označenom rozhodnutí tento dovolací súd totiž skúmal s ohľadom na predmet konania, ktorým bola žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, a nie žaloba o určenie, že vec patrí do dedičstva; medzi konaním o určenie vlastníctva a konaním o určenie, že nehnuteľnosť patria do dedičstva panuje pritom rozdiel, na čo napokon poukázal i Ústavný súd Slovenskej republiky už v spomínanom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 151/2016.

44. Prisvedčiť možno aj argumentácii žalobcov v 1., 5. a v 6. rade, podľa ktorej, pokiaľ súd prvej inštancie dospel k záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, nemal sa vecou ďalej zaoberať a túto meritórne posudzovať; nesplnenie tejto procesnej podmienky má bez ďalšieho viesť k zamietnutiu žaloby. Meritórne prejednanie určovacej žaloby za konštatovanej absencie naliehavého právneho záujmu je jednak v rozpore s požiadavkou hospodárnosti konania a v súdnej praxi vedie aj k obtiažnostiam pri posudzovaní prekážky res iudicata pri opätovnom podaní určovacej žaloby, keďže zamietnutie určovacej žaloby z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu nevytvára prekážku res iudicata. Vzhľadom na to, že k meritórnemu prejednaniu žaloby mal konajúci dospieť až po vyslovení danosti naliehavého právneho záujmu, pričom za týmto účelom vykonal dokazovanie a vec meritórne posúdil, odvolací súd v ďalšom podrobil odvolaciemu prieskumu, v rozsahu uplatnených odvolacích dôvodov, aj konečný záver prvoinštančného súdu o nedôvodnosti podanej žaloby; tento pritom hodnotil ako vecne správny.

45. Konajúci súd vykonal vo veci náležité dokazovanie, na jeho základe ustálil riadne skutkový stav, na ktorý aplikoval zodpovedajúce ustanovenia právnych predpisov, ktoré v rozhodujúcej časti správne vyložil, poskytujúc súčasne rozsiahlu myšlienkovú úvahu a názory na v konaní vyvstalé a súvisiace otázky; tieto úvahy sa pritom prelínali i s ním zistenými skutkovými a právnymi závermi vedúcimi k zamietnutiu žaloby. A práve táto skutočnosť, t.j. vsúvanie vlastných úvah do hodnotenia právnej stránky veci mohla podľa mienky odvolacieho súdu spôsobiť zdanie, že v rozhodujúcej otázke zániku vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobcov k nehnuteľnostiam dospel konajúci súd k štyrom rôznym alternatívam, čo napokon vytýkali v podanom odvolaní žalobcovia v 1., 5. a v 6. rade. Avšak, podrobným oboznámením sa s celým odôvodnením napadnutého rozsudku je z neho zistiteľné, že súd prvej inštancie potom ako mal vykonaným dokazovaním za preukázané, že na základe výmeru o vlastníctve pôdy nadobudli právní predchodcovia žalobcov vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, toto zaniklo v dôsledku opustenia prídelu, ku ktorému malo dôjsť v roku 1956 a následne vyhodnotil, že opustením prídelu sa tento stal voľný a štát ho mohol prídelovou listinou zo dňa 22.11.1957 prideliť manželom Y.V.. Je pritom zrejmé, že rozhodnutie bývalého ONV zo dňa 31.07.1958 konajúci súd považoval iba za formálne potvrdenie zrušenia prídelu s deklaratórnym charakterom, ktoré samo nespôsobovalo zánik ich vlastníctva, keďže k jeho zániku došlo už skôr, a to opustením prídelu.

46. V súvislosti s vyriešením zodpovedajúcich otázok ohľadne zániku vlastníckeho práva manželov Q. musel odvolací súd reagovať na odvolacie námietky žalobcov v 1., 5. a v 6. rade. Tí hodnotili ako nesprávny záver konajúceho súdu týkajúci sa charakteru (povahy) spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva na základe prídelu v prídelovom konaní.

47. K uvedenému odvolací súd udáva, že o pôvodný originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva ide vtedy, keď sa vlastníctvo nadobúdateľa neodvodzuje od vlastníckeho práva skoršieho vlastníka a vzniká nezávisle od neho, prípadne vlastníctvo predchodcu úplne zanikne. Originárne nadobudnuté vlastníctvo má obsah, ktorý vopred vylučuje uplatnenie zásady, že nikto nemôže na druhého priviesť viac práv, než má sám. Nadobudnutie vlastníctva originárnym spôsobom totiž vylučuje stotožniť tento obsah s oprávneniami predošlého vlastníka, ktoré z rozličných dôvodov mohli byť zúžené alebo modifikované rozmanitými obmedzeniami obsahu vlastníckeho práva (k tomu T. U. a kolektív, Občiansky zákonník, stručný komentár, Iura edition, rok 2009, str. 297). K takým prípadom nadobudnutia vlastníctva originárnym spôsobom patrí i nadobudnutie vlastníctva k veciam konfiškáciou (viď S. K.: Občiansky zákonník Veľký komentár 1. diel § 1- § 459, Eurokódex 2011, str. 698), ako i nadobudnutie vlastníctva zo zákona, rozhodnutím štátneho orgánu alebo vydržaním.

48. Vychádzajúc z uvedeného, súd prvej inštancie správne dovodil, že pridelovanie pôdy na základe prídelového konania podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR predstavuje originárny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva, pri ktorom sa neuplatňuje starorímska zásada nemo plus iuris. V tejto súvislosti odvolací súd udáva, že z odôvodnenia odvolania mu nebolo zrejmé, aký dopad na rozhodnutie konajúceho súdu mala správnosť, resp. i prípadná nesprávnosť takto vysloveného právneho záveru konajúceho súdu vytknutého žalobcami v 1., 5. a v 6. rade, ktorú napokon títo v odvolaní ani neozrejmili.

49. Z obsahu odôvodnenia napadnutého rozsudku je ďalej zrejmé, že konajúci súd ustálil za rozhodujúcu okolnosť, vedúcu k zániku vlastníckeho práva manželov Q. k prídelu, jeho opustenie, keď tento užívali len do roku 1956, pričom jeho neskoršie užívanie a obhospodarovanie po tomto období odvolatelia v konaní netvrdili, ani nepreukázali. Tieto závery napadli v odvolaní žalobcovia v 1., 5. a v 6. rade argumentujúc nespornosťou skutkových tvrdení o tom, že ich predchodcovia boli k úkonu opustenia pôdy fyzicky, i psychicky prinútení pre ich politickú nespoľahlivosť, z ktorého mal konajúci súd v zmysle § 151 ods. 1 C.s.p. vychádzať. Odvolací súd nemohol priznať takto formulovanej odvolacej argumentácii úspech.

50. V prvom rade hodno uviesť, že žalobcovia už v žalobe uviedli skutkové tvrdenie o tom, že pozemky tvoriace prídel prevzalo v roku 1951 do užívania JRD, nepovažujúc tento akt za vzdanie sa alebo opustenie nehnuteľných vecí. V priebehu konania uvedené skutkové tvrdenie modifikovali tvrdiac, že na ich právnych predchodcov bol vyvíjaný nátlak (fyzický a psychický) na opustenie prídelu z dôvodu ich politickej nespoľahlivosti, a teda prídel museli opustiť (viď pojednávanie zo dňa 10.01.2022, zápisnica o pojednávaní zo dňa 28.03.2022). Žalovaná uvedené tvrdenia sporovala, keď na pojednávaní dňa 28.03.2022 uviedla, že manželia Q.Í. prídel opustili, a preto im bol následne tento príslušným orgánom odňatý, označiac za nepreukázané tie skutkové tvrdenia žalobcov o nútenom opustení prídelu z dôvodu

politickej nespoľahlivosti Q.. Za danej procesnej situácie, keď strany zhodne uviedli, a nebolo medzi nimi sporné, že právni predchodcovia žalobcov opustili prídel (išlo teda o zhodné tvrdenie strán), avšak súčasne žalovaná poprela a považovala za nepreukázané, že by na nich bol vyvíjaný nátlak a zanechali prídel z politických dôvodov, t.j. poprela dôvody jeho opustenia, nešlo evidentne o nespornú skutočnosť; konajúci súd potom bez preukázania sporných tvrdení nemohol vychádzať z ustanovenia § 151 ods. 1 C.s.p. a skutkové tvrdenia o nátlaku a nútenom opustení prídelu vyhodnotiť ako nespornú skutočnosť. Pokiaľ v tejto súvislosti odvolatelia tiež vytykali konajúcemu súdu opomenutie postupu podľa § 181 ods. 2 C.s.p., s tým, že v opačnom prípade by na preukázanie nimi tvrdených skutočností o nátlaku na prídelcov Q. navrhli vykonať dokazovanie výsluchom žalobkyne v 1. rade, odvolací súd udáva, že cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 C.s.p. bolo/je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú sporné. Jeho cieľom je tiež zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv, čo v danom prípade znamená, že žalobcom nič nebránilo v tom, aby, ak to považovali za potrebné, za účelom preukázania sporných skutkových tvrdení o nátlaku na ich právnych predchodcov, navrhli výsluch žalobkyne v 1. rade. Z obsahu súdneho spisu však nevyplýva, že by taký návrh žalobcovia uplatnili. Konajúci súd potom mohol vychádzať len z tej nespornej skutočnosti, resp. zhodného tvrdenia strán, že manželia Q.V. z vlastnej vôle a rozhodnutia opustili prídel, čo pojmovo a významovo možno stotožniť s termínom vzdania sa prídelu, keďže pôdu obhospodarovali a užívali len do roku 1956; táto okolnosť nemusela byť teda predmetom ďalšieho dokazovania, keďže v zmysle § 186 ods. 2 C.s.p. súd nemusí vykonávať dokazovanie ohľadom skutočností, ktoré medzi stranami nie sú sporné a môže ich zobrať za základ svojho rozhodnutia. Ide o prejav zásady formálnej pravdy v civilnom procese, v zmysle ktorej súd nemá povinnosť skúmať, či tieto tvrdenia korešpondujú so skutočným stavom alebo nie. Existencia tohto oprávnenia súdu vychádza zo všeobecnej skúsenosti, že v kontradiktórnom spore možno s vysokou mierou pravdepodobnosti predpokladať správnosť skutkových tvrdení, na ktorých sa vzájomne súperiace strany v konfliktnej situácii civilného sporu napriek tomu dohodnú.

51. V tejto súvislosti odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že i keď mu je známa judikatúra zameriavajúca sa na otázku vzdania sa vlastníctva k nehnuteľnostiam podľa § 132 ods. 1 zákona č. 141/1950 Sb. a podľa ktorej je právo opustiť vec súčasťou obsahu vlastníckeho práva, keďže jeho podstatou je prejav vôle vlastníka nebyť naďalej vlastníkom veci, pričom ide o jednostranný právny úkon, z ktorého musí bez akýchkoľvek pochybností vyplývať, že sa vlastník vzdáva vlastníctva k určitej veci a taký úkon v prípade nehnuteľností nemôže byť urobený len ústne alebo konkludentne len tým, že vlastník nehnuteľnosť neužíva, ale v písomnej forme (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo 250/2020), v danej veci, práve s ohľadom na nespornosť, resp. zhodnosť skutkového tvrdenia oboch procesných strán ohľadne opustenia prídelu manželmi Q. (nie jeho dôvodu), bolo možné vychádzať z toho, že k tejto otázke nie je nutné vykonávať osobitné dokazovanie (§ 186 ods. 2 C.s.p.); nevznikla tak ani potreba, aby úkon vzdania sa, resp. opustenia prídelu, bol bezpečne preukázaný listinným dôkazom.

52. Napokon, so zreteľom i na ostatné vykonané dokazovanie a jeho zhodnotenie, nemusel mať konajúci súd pochybnosti o zhodných skutkových tvrdeniach strán týkajúcich sa vzdania prídelu (jeho opustenia) manželmi Q., keďže túto skutočnosť zistil i bývalý ONV, disponujúci právomocou kontrolovať hospodárenie na pridelenej pôde (§ 3 ods. 3 vyhlášky č. 507/1950 Ú.v.). Tento orgán pritom v rozhodnutí zo dňa 31.07.1958 formálne potvrdil opustenie prídelu Q. a súčasne vykonal i vyúčtovanie za skutočnú dobu jeho užívania a hospodárenia, a to spätne od roku 1945 do roku 1956; správnosť týchto záverov žalobcovia v 1., 5. a v 6. rade v odvolaní nijako nespochybnili. Je pritom evidentné, že súd prvej inštancie rozlišoval medzi vzdaním sa prídelu a jeho odňatím, keďže ako bolo uvedené vyššie, za rozhodujúcu skutočnosť majúcu za následok zánik vlastníckeho práva manželov Q. vyhodnotil práve opustenie, t.j. vzdanie sa prídelu, pričom následné rozhodnutie o odňatí prídelu považoval len za formálne potvrdenie tohto stavu (viď bod 13. odôvodnenia). Pokiaľ sa v bode 17. odôvodnenia napadnutého rozsudku konajúci súd zmienil i o tom, že vlastnícke právo k nehnuteľnostiam zaniklo manželom Q. na základe rozhodnutia bývalého ONV zo dňa 31.07.1958, uvedené treba vnímať vo vzťahu k jeho predchádzajúcej rozsiahlej myšlienkovj úvahe v bodoch 15. a 16. odôvodnenia a z nej konkludujúceho právneho záveru, že vtedajšie štátne orgány boli kompetentné odnímať prídel pre neplnenie prídelových podmienok; s touto právnou úvahou a posúdením, ktoré bolo so zreteľom na závery o časovo predchádzajúcom zániku vlastníckeho práva Q. opustením prídelu nadbytočné,

sa však odvolací súd nestotožnil. V tomto smere odkazuje na rozsiahlu súdnu judikatúru, okrem iného i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Cdo 157/2007. Podľa neho z výslovného znenia zákonného ustanovenia § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR vyplývalo, že rozhodovanie o odňatí prideleného majetku patrilo Poverenictvu. Zákomom č. 98/1950 Sb. bol zrušený národný pozemkový fond pri ministerstve pôdohospodárstva a fondov pozemkových reforiem, a to zlúčením ich imania. Tento zákon v ustanovení § 1 ods. 4 splnomocnil Ministerstvo pôdohospodárstva po dohode s Ministerstvom vnútra vyhláškou vydať v príslušnom úradnom liste bližšie predpisy v súvislosti so zrušením Národného pozemkového fondu pri Ministerstve pôdohospodárstva a v súvislosti s prechodom jeho pôsobnosti na Ministerstvo pôdohospodárstva a na národné výbory. Na základe tohto splnomocnenia Ministerstvo pôdohospodárstva a výživy vydalo vyhlášku č. 507/1950 Ú.v., s bližšími predpismi o prechode pôsobnosti Národného pozemkového fondu na Ministerstvo pôdohospodárstva a národné výbory a o prechode obdobnej pôsobnosti Poverenictva na národné výbory. Z ustanovenia § 2 ods. 3 citovanej vyhlášky (okrem iného) vyplývalo, že na krajské národné výbory prešlo vybavovanie opatrení (v dohode s príslušnými národnými výbormi a jednotnými zväzmi roľníkov) potrebných na riadne hospodárenie, kontrola tohto hospodárenia, vyúčtovanie národných správ, dispozícia a evidencia presunu inventáru, a to (okrem iných právnych predpisov) aj podľa ustanovenia § 23 ods. 2 nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR. V zmysle ustanovenia § 3 ods. 3 vyhlášky č. 507/1950 Ú.v. na bývalé ONV prešlo vykonávanie vyúčtovaní s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov, aj podľa ustanovenia § 23 nariadenia. Toto ustanovenie je potrebné vykladať tak, že na národné výbory prešla právomoc vyúčtovania s odchádzajúcimi prídelcami a dozor nad hospodárením prídelcov v zmysle § 23 ods. 1 nariadenia č. 104/1945 Sb. SNR; citácia celého ustanovenia § 23 nariadenia č. 104/1945 Sb.n. SNR (t.j. aj jeho druhého odseku) znamená len právo národného výboru vyjadriť sa k rozhodovaciemu procesu o odňatí prideleného majetku. Najvyšší súd Slovenskej republiky pritom uzavrel, že bývalý ONV nemal oprávnenie vydať rozhodnutie o odňatí/zrušení prídelu.

53. A napokon, pokiaľ odvolatelia nesúhlasili i s právnymi závermi konajúceho súdu ohľadne vydržania sporných pozemkov manželmi Y., odvolací súd v prvom rade udáva, že súd prvej inštancie vyslovil úvahy týkajúce sa vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (bod 18. odôvodnenia) len za predpokladu, že by sa manželia Y. nestali ich vlastníkmi na základe prídelovej listiny zo dňa 22.11.1957, s čím sa však sám, vzhľadom na vykonané dokazovanie a jeho vyhodnotenie, napokon nestotožnil; je potom zrejmé, že otázkou vydržania sa zaoberal len okrajovo, pre prípad neplatnosti úkonu pridelenia pôdy manželom Y.; z uvedeného dôvodu odvolací súd nepovažoval za potrebné reagovať na námietky odvolateľov v tomto smere. V konaní bolo pritom preukázané, že v čase vydania prídelovej listiny zo dňa 22.11.1957 už vlastnícke právo k prídelu manželom Q. nesvedčalo, a preto manželia Y. mohli na základe prídelovej listiny zo dňa 22.11.1958, ako listiny verejnej a vkladuschopnej, nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam.

54. So zreteľom na všetky vyššie uvedené skutočnosti a ich sumarizáciou odvolací súd uzatvára, že žalobcovia v 1., 5. a 6. rade odvolacou argumentáciou nespochybnili správnosť rozhodujúcich zistení a prijatých záverov konajúceho súdu vedúcich k zamietnutiu ich žaloby; na uvedenom základe preto odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 C.s.p. potvrdil ako vo výroku vecne správny.

55. Odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania podľa § 396 ods. 1 C.s.p. v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p. a § 262 ods. 1 C.s.p. tak, že žalovanej, ktorá mala v odvolacom konaní úspech, nepriznal proti žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko z obsahu spisu vyplýva, že jej žiadne trovy v odvolacom konaní nevznikli.

56. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Bratislave pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolať musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).